

Inatsisartut Inatsisinut Ataatsimiititaliaat
Nassiunneqarpoq una aqutugalugu: olech@ina.alla.gl

Naligiissitaanermut assigiinngisitsinnginnissamullu inatsimmi illersuinissamut tunngavissarititaasut suaassutsikkut ilisarnaatit, suaassutsikkut isikkoq aamma suaassutsikkut kinaassuseqarneq, itisilerneqarnerat

08-11-2023
Suliap nr. 2023 - 3500

Asasara Inatsisartut Inatsisinut ataatsimiititaliaat

Postboks 930
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 68 00
Fax (+299) 32 43 02
E-mail: asn@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Aallarniutugalugu erseqqissarusuppara assigiinngisitsinnginnissamut suliassaqarfimmi nunani tamalaani pisussaaffiit, ilaatigut nunani tamalaani inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaanni nassuiarneqartut, Kalaallit Nunaata akuerisimasai, Kalaallit Nunaata malittussaammagit. Taakkunani innuttaasut ilaannaanniinngitsoq, kisianni tamaginnut, assigiinngisitsinerup pitsaaliorneqarnissaanik pinngitsoortinniarnissaanillu qulakkeerinnissatsinnik pisussaaffilerneqarpugut.

Taamatut pisussaaffeqarneq ilaatigut Istanbul-imi nunat tamalaat isumaqatigiissutaanni, Inatsisartut 2021-mi (UKA 2021/146) Naalakkersuisut akuerissagaat pisussaaffiliineranni, takuneqarsinnaavoq. Tunngaviumik pisinnaatitaaffeqarneq, naligiissitaaneq assigiinngisitsinnginnissarlu pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaanni artikel 4-mi peqataasut inunnut tamaginnut nakuuserfiunngitsumi inuuneqarnissamut pisinnaatitaanerup illersornissaanut pisussaaffilerneqarput, taamatullu nunat tamalaat isumaqatigiissutaanni aalajangersakkat, qanorluunniit assigiinngisitsisoqarani qulakkeerneqassasut, tassani pisussaaffiliisoqarpoq, ilanngullugit ilaatigut pinngortitaanermi suaassuseq, inuiaqatigiinni kulturikkut suaassuseq aammalu suaassutsikkut kinaassuseqarneq tunngavigalugit.

Taamatuttaaq Kalaallit Nunaata Europami Inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat 2001-imi akueraa¹, tassani artikel 14-imi allassimavoq ”Isumaqatigiissummi matumani piginnaatitaaffinnik kiffaanngissuseqarnernillu akuerisanik atuinissaq qularnaarneqassaaq suaassuseq, naggueqatigiinnut sorlernut ataneq, ammip qalipaataa, oqaatsit, upperisarsiorneq, naalakkersugaanikkut ingerlaatsimut sumut ataneq allatulluunniit aalajangiussamik isumaqarneq, naalagaaffimmit innuttaaqatigiinnilluunniit sorlernit pisuuneq, inuiannut ikinnerussutilinnut

¹ Peqqussut nr. 814, 18. september 2001-imeersoq.

attuumassuteqarneq, qanoq pisuutigineq, sumi inunngorsimaneq pissutsilluunniit allat tamaasa pissutigalugit assigiinngisitsinertaqanngitsumik”.

Tamatuma saniatigut, nunani avannarlerni killerni naligiissitaanermut ministerit naligiissitaanermut suliaasaqarfimmi misilittakkaminnik paarlaasseqatigiissasut, tassani inuit LGBT+-miittut naligiimmik pisinnaatitaaffeqarnerisa periarfissaqarnerisalu ukkatarineqarnissaa ilaatinneqarluni, pillugu Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisooqatigiiffiata kaammattuutitut aalajangersagaanur nr. 4/2022-mut (UPA2023/35) ilaliinissaq, 2023-mi upernaakkut Inatsisartut isumaqatigiillutik akueraat.

Taamaalilluni naligiissitaanermut assigiinngisitsinnginnissamullu inatsimmik, inuiaqatigiinni innuttaasunik tamaginnik illersuisussamik aammalu eqqumaffiginngitsoorlugu innuttaasunik aalajangersimasumi inissisimasunik ilanngutsitsinngitsoorfiusussaannngitsumik atuutsitsilernissaq, nunatta nunani tamalaani pisussaaffiunut naapertuuppoq.

Matuma kinguliani illersuinissamut tunngavissarititaasut *suaaassutsikkut ilisarnaatit, suaaassutsikkut isikkoq* samt *suaaassutsikkut kinaassuseq*, inatsisissatut siunnersuummi ilanngunneqartut, imarisai naatsumik nassuiarneqarput.

Suaaassutsikkut ilisarnaatit

Suaaassutsikkut ilisarnaatit paasineqassaaq ersiutit imaluunniit ilisarnaatit suaaassutsinik assigiinngitsunik ilisarnaataasut immikkoortitsisullu. Tamanna assersuutigalugu tassaasinnaavoq X- aamma Y-kromosomit amerlassusaat, suaaassutsini kinguaassiutit iluanni silataannilu suussutsit, umeqalertarneq iviangeqalertarnerlu. Angutaanermut arnaanermiillu allaanerusumik inuusut, tassa imaappoq inuit suaaassutsimikkut sananeqaateqarlutik inuusimasut, sananeqaatiminni inereqqittartut aamma/imaluunniit kromosomitigut ilusillit, angutitut imaluunniit arnanut nassuiaassutaasartunut naapertuutinngitsut, tassaasinnaapput suaaassutsikkut ilisarnaatit, assigiinngisitsinermi pissutaasinnaasut. Assersuutigalugu tassaasinnaapput inuit arnatuut iviangeqalertartut angutituullu umeqalertartut. Inuit taakkua inuiaqatigiinni assigiinngisitsivigineqalinnginnissaat inatsimmi qulakkeerneqartussaavoq.

Suaaassutsikkut takutitsineq

Suaaassutsikkut takutitsineq paasineqassaaq, inuk piaraluni imaluunniit piarinani pissusilersortarnermigut, atisamigut, nutsamigut, tanittarnermigut, isikkumigut, oqaluttarnermigut il.il. oqariartuuteqartartoq. Tamatumunnga assersuutigineqarsinnaavoq pinngortitaanermi angut, arnatuut kinaassuseqartoq immaqalu kukini amertarlugit, kjoleqartarluni allatulluunniit. Tamatumunnga inuiaqatigiit assigiinngisitsinnginnissaat inatsimmi qulakkeerneqassaaq, kisianni qanoq isikkoqarneranut inissaqartitsissalluni.

Suiaassutsikkut

kinaassuseqarneq

Suiaassutsikkut kinaassuseqarneq paasineqassaaq inuup nammineerluni suaassutsiminik misigisimaneq. Suaassutsikkut kinaassuseqarneq pinngortitaanermi suaassutsimut naapertuussinnaavoq imaluunniit naapertuussinnaanani. Tassa assersuutigalugu imaappoq, inuk niviarsiaqqatut/arnatut inunngorsimasinnaavoq, kisianni nukappiaraaluni/angutaalluni misigisimasinnaalluni, paarlattanillu pisoqarsinnaalluni. Kinaassutsimik misigisimaneq taanna tunngavigalugu inuiaqatigiit assigiinngisitsinnginnissaat inatsimmi qulakkeerneqassaaq.

Inuit LGBT+-miittut immikkut pisinnaatitaaffeqalernerannik inatsit kinguneqassava?

LGBT+-miipput arnaqatiminoortut, anguteqatiminoortut, angutini arnanillu atoqateqartut, pinngortitaanermi suaassutsiminnut naapertuutinngitsumik suaassuseqartut allallu.

Suiaassuseq angutaannaanani/arnaannaanani annertunerusumik paasineqartussaavoq. Inuit ilai inunngornermini suaassutsiminniit allaaneruserumik suaassuseqarlutik misigisimasarput; allatut suaassutsikkut kinaassuseqarput. Ilaasa atisanik inuiaqatigiinni suaassutsinut allanut naatsorsuussatut isigineqartunik atisaqarnissaq kissaatigisarpaat. Allat angutit imaluunniit arnatut kinaassuseqartanngillat.

Taakkunani tamaginni atuuppoq, inatsimmi maannakkut atuuttumi assigiinngisitsinermut taakkua illersugaannginnerat, taamatullu assersuutigalugu inuit innarluutillit, aamma taamaagatik. Taamaattumik suaassutsikkut ilisarnaatit, suaassutsikkut kinaassuseqarneq aamma suaassutsikkut isikkoq ilanngunnissaannut siunertaavoq, assigiinngisitsinissamut tunngatillugu inuit LGBT+-miittut ersarissumik sunniuteqarluartumillu inatsisitigut illersorneqarnissaannik qulakkeerinissaq. Tamatuma saniatigut siunertaavoq inuit LGBT+-miittut Naligiimmik Pinninnissaq Pillugu Aalajangiisartunut assigiinngisitsineq pillugu suliassanik suliakkiinissamut periarfissinneqassasut, taamaalillunilu allatut inatsimmi taaneqartut naligiimmik atugassaqartinneqarlutik suliassap imminnut tunngasup misilinnissaanut periarfissinneqassasut. Manna tikillugu oqaatigineqartut ilaatigut niviarsiaqqanut/arnanut angutit/nukappiaqqatut illuatungaanillu misigisimasunut taakkununngarpiaq assigiinngisitsinermut illersuutissaqarsimanngilaq. Tamanna inatsimmi allanngortinniarnearpoq, suaassutsikkut ilisarnaatit, suaassutsikkut kinaassuseqarneq aamma suaassutsikkut isikkoq immikkut ilanngunneqarlutik, taamaalillunilu taakkununnga tunngasorpianik illersuineramik kinguneqassalluni – taamaaqataa assersuutigalugu Norge-mi aamma Danmarkimi aamma pivoq.

Suiaassutsikkut ilisarnaatit, suaassutsikkut isikkoqarnerup aamma suaassutsikkut kinaassuseqarnerup inatsimmi illersuinermut

tungavissarititaasut ilanngunneqarneranni, inunntut tungavissarititaasuni taakkunani pineqartunut ingerlaannartumik amerlanerusunik pisinnaatitaaffiliisoqarpoq. Inuit tungavissarititaasuni taakkunani ilaasut, inatsimmi taaneqartut allat assigalugit, taamaaqataannik pisinnaatitaaffeqaliinnartussaapput, soorlu assersuutigalugu suaassuseq, inuit innarluutillit il.il. Taamaalilluni siunertaavoq assigiinngisitsinermut illersuinissaq aammalu immikkuullarissuniittunik pisinnaatitaaffeqalersitsinissaq siunertaanani. Suaassutsikkut ilisarnaatit, suaassutsikkut isikkoq aamma suaassutsikkut kinaassuseq inatsisissatut siunnersuummi peerneqassappata, inuiaqatigiinniittunut allanut, inatsisissatut siunnersuummi suli pineqartunut ilaatinneqartussanut, sanilliullugu, inuiaqatigiinni innuttaasut ilaannut ajornartorsiortunut assigiinngisitsinermut ajornerusumik illersuuteqalersitsinermik tamanna kinguneqartussaavoq.

Innuttaasut taamaaliornermi qanoq iluaquserneqarsinnaaneq malillugu, ulluinnarni allatut suaassutsikkut kinaassuseqalersinnaaneq inatsimmi ammaananeqanngilaq. Qaqugukkut assigiinngisitsivigineqartutut isigineqarsinnaanermut inatsimmi piumasqaateqartoqarpoq, aammalu Naligiimmik Pinninnissaq Pillugu Aalajangiisartunut, assigiinngisitsisoqarnersoq nalilersuisussanut, naammagittaalliortoqarsinnaalluni. Tassalu assersuutigalugu angutit oqaannarunik arnat misigisimallutik, arnat perusersartarfiannik atuinissamik piumasqaarsinnaasut inatsimmi peqqusissutigineqanngilaq. Inatsisissatut siunnersuummi pineqartunut ilaanissamat, taakkua assigiinngisitsivigineqarsimanissaat pisariaqartussaavoq. Tamatumalu Naligiimmik Pinninnissaq Pillugu Aalajangiisartut inatsimmi tungavissarititaasut aallaavigalugit kinaassusersiunngitsumik nalilersornissaa suliassarissussaavaat.

Assersuutissaq pisinnaasoq alla inuit ilaasa ernumassutigisinnaasaat tassaavoq, angutit arnat atisalersortarfianni uffaqqusaalernerannik inatsit kinguneqassanersoq. Pisut taakkua pilersimassappata iluarsineqartariaqarput, aammalu aporfiusinnaasut ikittuinnaat ukkatarineqartariaqaratik, kisianni tamatumunnga taarsiullugu innuttaasut tamarmik sapinngisamik pitsaanerpaamik illersorneqarnissaat ukkatariaqartariaqarluni. Tamatumunnga assingusoq Danmarkimi naluttarfimmi takuneqarsimavoq, tassani inuup inimi immikkoortumi atisaminik taarsiinissamat periarfissinneqarnera aaqqiissutigineqarsimalluni.

Taamaattoq eqqaamaneqassaaq, angut arnat atisalersortarfianni kinguaassiutitut tunngasunik pissusilersorpat, kannguttaatsuliorluni innarliisutut pisuutinneqarsinnaasussamat, taassuma suaassutsikkut kinaassuseqarnera imaluunniit kinguaassiutiminik atuisarnera apeqqutaatinnagu. Allantik innarliinissaq inerteqqutaavoq, aammalu inatsisissatut siunnersuummi matumani inuit allantik innarliinissamat pisinnaatitaaffilerneqanngillat. Tamatuma

saniatigut oqaatigineqarsinnaavoq, suiaaqatiminnoortartut inuit nammineq pinngortitaanerminni suliaassuseqatigisatik peqatigalugit perusuersartarfimmukartarmata imaluunniit uffartarmata, tamanna tunngavigalugu ajornartorsiutinik annertuunik tusagaqartarata.

Tamatumani taamaalilluni pineqarpoq, inuiaqatigiinni innuttaasuniittut tamarmik assigiinngisitsivigineqannginnissamut illersorneqartussaasut. Inatsimmi inuit LGBT+-miittut piaaraluni ilaatinngikkaanni, minnerunngitsumik tamanna naleqquttussaangilaq, kisianni aamma inuiaqatigiinni ikinnerussuteqartunik aalajangersimasunik assigiinngisitsinerususaalluni.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen
Best Regards

Naaja H. Nathanielsen